

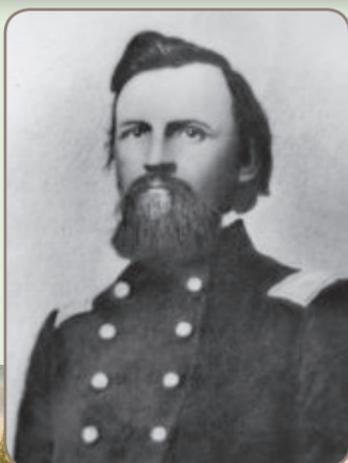
OBERST HEG

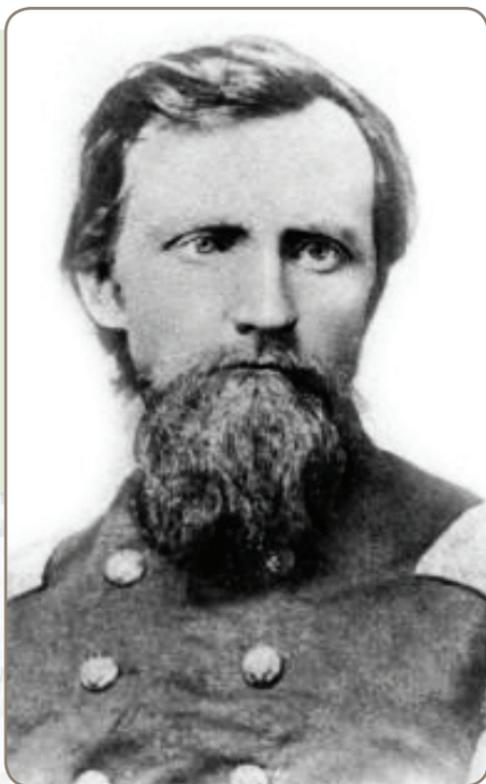
-Det var en gang

Gutten fra Lier som ble oberst og kjempet
i den amerikanske borgerkrigen

Lier kommune

HANS CHRISTIAN HEG

Heg ble født i Lier utenfor Drammen og emigerte med sine foreldre til USA i 1840, 11 år gammel.

Heg ble senere major i 4. Wisconsin Militis og sjef for fengselssystemet i Wisconsin, med dette ble han den første norsk-amerikaner valgt til et delstatsdekkende verv i Wisconsin.

Han var også medlem av det republikanske partiet og slaverimotstander.

Han er mest kjent for å ha vært regimentsjef og oberst i 15. Wisconsin frivillige regiment, som var kjent som det skandinaviske regimentet, fordi det besto av mest nordmenn, men også noen svensker og dansker.

Hans Christian Evensen Heg

FØDT

21. desember 1829

FØDESTED

Lier, Buskerud

DØD

20. september 1863

DØDSSTED

Muskego, Wisconsin

FORELDRENE

Vi kan velge å starte historien om Hans Christian Hogs eventyrlige liv allerede i 1820. Da flyttet faren, Even Hansen, til Drammen og kom etter hvert i tjeneste hos trelastmagnat og haugianer Tollef Olsen Bache. Even Hansen, også haugianer, kom trolig fra Otterstad, Rygge i Østfold. I 1825 kjøpte Bache gården Store Valle i Lier, og Even Hansen fulgte antagelig med som Baches fortlørlige. Gjestgiveriet Heg var den gangen underbruk av Store Valle. Even leide bygningen og tok over som gjestgiver en gang mellom 1825 og 1827. I 1827 giftet han seg med Siri Olsdatter Kallerud fra Flesberg i Numedal. Bryllupet sto i Frogner kirke 17. april.

HAUGIANER

Haugianerne var både et trosfellesskap og et arbeidsfellesskap. Bevegelsen var et vennsamfunn der medlemmene støttet hverandre både religiøst og økonomisk.

Haugianismen er en norsk kristen lekmannsbevegelse som var sterkest tidlig på 1800-tallet, og som opprinnelig ble forkynt av lekmannen Hans Nielsen Hauge. Tilhengere ble kalt haugianere og bestod for det meste av bønder.

Heg gjestgiveri, fotografert 1956.

Gjestgiveriet i Lier. Fotografert i 1956.

Gjestgiveriet ble tatt ned i år 2000 og samme år gjenreist på Lier Bygdetun i tilnærmet opprinnelig skikkelse.

GJESTGIVERIET

Vi vet ikke nøyaktig når gjestgiveribygningen på Heg ble reist. Vi anslår ca. 1800, kanskje noen år seinere. Bygningen lå strategisk til ved Kongeveien fra 1600-tallet, nær kryssende vei til Frogner kirke.

Gjestgiveriet var en travel arbeidsplass. Rett sør for bygningen lå en ekserserplass på de flate jordene, og offiserene skulle trakteres. Vi må også forestille oss staller, uthus og sidebygning på gjestgiveriet. Ekteparet som nå hadde tatt Heg som slektsnavn, var driftige som haugianere flest. Foruten arbeidet med å ta seg av tilfeldige og faste gjester, drev de et landhandleri og Liers første bibliotek. De deltok også i oppbyggelige møter.

HANS CHRISTIANS BARNDOM

I huset vi ser på bildene ble familiens eldste sønn, Hans Christian født 21. desember 1829. 24. januar 1830 ble han døpt i Frogner kirke.

Vi vet ingenting om guttens oppvekst på Heg. Men vi tror han tidlig måtte ta sin del av lettere arbeidsoppgaver på gjestgiveriet, ta ansvar for sine yngre søsken og delta i foreldrenes religiøse virksomhet.

Samværet med hardbarkede offiserer og inntrykk fra ekserserplassen har sikkert også gjort inntrykk på ham og skulle få følger mange år seinere.

I 1840 emigrerte familien til Amerika. Trolig var haugianismen noe av forklaringen. Den førte med seg isolasjon, ufrihet og forfølgelse fra myndigheter og allmue. Derfor tok Even og Siri Heg sammen med mange andre sjansen på et nytt liv i «det forjettede land».

UNG GUTT I USA

17. mai 1840 satte skuta «Emilie» kursen vestover med emigrantene om bord. Etter 11 uker ankom de New York. Herfra dro de nordover Hudson River, så vestover mot Buffalo. Derfra tok de båt til Milwaukee i Wisconsin og videre til Muskego. Der slo de seg ned.

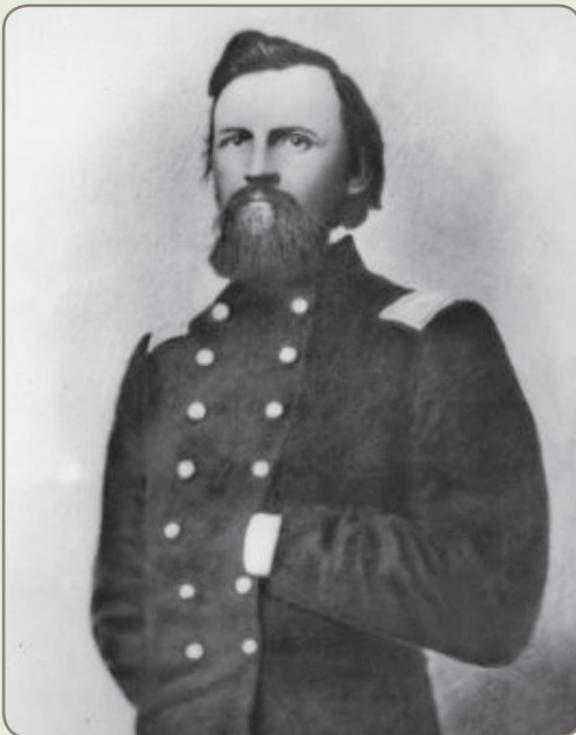

Even Hansen ble raskt en framtrødende person i settlementet. Han laftet opp en svær låvelignende bygning som ble et sentrum for norske nybyggere på vei vestover. Han tok også initiativet til å få reist en kirke, som ble den første lutherske kirken i Amerika.

I 1848 ble det funnet gull i California, og folk strømmet til i tusenvis. Også den 19-årige Hans Christian Heg og tre kamerater dro vestover prærien i oksevogn den lange veien til gullfeltene. I to år var han gullgraver, men så kom meldingen om farens død i august 1850, og han dro tilbake til settlementet. Her fikk han ansvaret for de yngre søsknene og en farm på 1500 mål.

Han giftet seg med Gunhild Einung i 1851 og satset etter hvert på en politisk/administrativ karriere som i 1859 førte han fram til stillingen som fengselsdirektør for fengselsvesenet i staten Wisconsin. Han var det første nordmann som oppnådde et statsembede i USA.

BORGERKRIGEN

Gjennom mange år hadde det utviklet seg alvorlige interessemotsetninger i den løst sammensatte føderasjonen i USA. Den viktigste årsaken var slaveriet, selve fundamentet for sørstatenes økonomi, og som i sin tur skapte nye problemer av industriell og moralsk karakter. Det nye partiet, republikanerne, som bl.a. representerte nordstatenes antislavepolitikk, vant presidentvalget i 1860 og Abraham Lincoln ble innsatt. Dermed meldte en rekke stater seg ut av unionen, og borgerkrigen var et faktum våren 1861.

HEGS KRIGSINNSATS OG DØD

For Heg, som for mange immigranter, var det helt naturlig å slutte seg til republikanernes klare holdning mot slaveriet. Han meldte seg straks til tjeneste og ble senere utnevnt til oberst og sjef for 15. Wisconsin Regiment som i det vesentlige besto av unge norske immigranter. 15. Wisconsin ble snart ansett som en eliteavdeling, og oberst Heg ledet sine menn eksemplarisk. Men flere blodige slag høsten/vinteren 1862-63, tæret på regimentet og dets sjef.

Battle of Chickamauga (lithograph by Kurz and Allison, 1890)

Avdelingen gjorde en tapper og tildels avgjørende innsats i slagene, men mannefallet var stort og inntrykkene brutale. Oberstens mot var usvekket. Han red oftest i teten og befant seg der det gikk hardest for seg. Den 33 år gamle Heg kommanderte nå en brigade på tre regiment. Det fortelles at han virket utslitt og at hans hår og skjegg var grått.

I september 1863 ble store styrker fra begge sider trukket sammen i nordre Georgia, rundt det viktigste jernbaneknutepunktet Chattanooga ved den idylliske elva Chickamauga. Nordstatenes avdelinger sto på vestbredden i en fire km. lang slaglinje med Hogs brigade på ytterste høyre fløy - sydligst på slagmarken. Brigaden hadde avgitt mannskaper til andre oppgaver og var svekket. Det var her fienden satte inn et av hovedangrepene. Hogs avdelinger sto i fare for å bli avskåret. I et desperat motangrep med brigadesjefen selv i front mot overlegne styrker, ble han truffet og falt av hesten, dødelig såret. Oberst Hans Christian Heg døde morgenen 20. september 1863. Han ligger begravet på kirkegården i Muskego.

MINNET OM OBERST HEG LEVER VIDERE

Statuen av oberst Heg på Haugestad ble avduket 24. juni 1925. Den er laget av billedhugger Paul Fjelde og er en av tre like statuer. De to andre står henholdsvis foran senatsbygningen i Madison, Wisconsin og i Heg Memorial Park i Wind Lake i den samme staten. Statuen var en gave fra Det Norske Selskap i USA. Festlighetene var lagt stort an, med representanter fra de amerikanske givernes, den amerikanske ambassadøren, representanter fra Stortinget og regjeringen, Normannsforbundet og kommunens myndigheter. En rekke taler ble holdt, bl.a. av ambassadøren, stortingspresidenten og Liers ordfører. En stor begivenhet i kommunen. Hans Christian Heg var kommet hjem.

Over: "Charge of the 15th Wisconsin at Chickamauga; Death of Colonel Heg" Painted by Alfred Thorsen

Hegs statue som står i Madison (Wisconsin).

Dette minnesmerket av kanonkuler er satt opp på stedet oberst Heg ble skutt og dødelig såret den 19. september 1863. Stedet ble pekt ut av overlevende etter slaget.

Tekster: Lier Historielag
Sissel Jenseth

Bilder: Lier Historielags bildesamling
Buskerud fylkesfotoarkiv
Sissel Jenseth
Formogfantasi.no
Bente Leion
Gunn Kjæraas
Wisconsin Historical society

Design: www.a-aa.no

Lier kommune

www.lier.kommune.no
www.lieropplevelser.no

Utgitt i 2017 av Lier kommune, kultur og fritid.